

INDHOLD

I øjenhøjde. Samtaler mellem praksis og forskning på Byplanmødet 2015 (s. 7)

Kyster, detailhandel og det åbne land. Udpluk fra regeringens udspil om ændring af planloven (s.10)

I Viborg turde de prøve sig frem – det er der kommet noget unikt ud af (s.12)

ArkiTours

INSPIRATION, UDVIKLING, NETVÆRK

INSPIRATION
2016

FOTO: © NCC

Studieture 2016 – få inspiration til:

bæredygtighed | klimasikring | byudvikling | udlandsrejser
| networking | rundvisninger | energirenovering | boligbyggeri
ny arkitektur | ekskursioner | faglige arrangementer |

Se meget mere på www.arkitours.dk
– og tilmeld dig vores spændende nyhedsbrev

KONFERENCEN BYENS GULV ARKITEKTUR TEKNIK PLANLÆGNING 03 02 2016

Keynote Speakers:
Günther Vogt, Vogt Landschaftsarchitekten
Ellen Braae, Københavns Universitet

Danmarks bebyggede areal vokser og vores byområder bliver mere og mere befæstede. Det skyldes dels konkrete behov for mere befæstet areal, dels andre beslutninger i samfundet – og gamle vaner.

På konferencen BYENS GULV, vil 14 foredragsholdere fra ind- og udland, konkretisere tendenser, give indsigt og lægge op til at nytænke byens gulv som en central del af fremtidens by.

Branchens leverandører vil desuden udstille og rådgive om produkter og løsninger til byens gulv.

www.byensgulv.dk

Bymidstens fremtid

Kursus i Fredericia 16. marts.
Se mere på byplanlab.dk

dansk byplan
laboratorium

UDSTILLING · KONFERENCER · EKSKURSIONER · INSPIRATION · NETVÆRK

Sæt X allerede nu... Besøg VandTek

20.-22. september 2016 i København

På VandTek kan du opleve:

- ✗ den samlede vandmiljøbranches største fællesarrangement
- ✗ en endnu stærkere event i 2016
- ✗ ekstra fokus på produktmyheder
- ✗ videndeling af den seneste viden og de nyeste løsninger
- ✗ et væld af seminarer, guidede ture, ekskursioner og konferencer

Læs mere på vandtek.dk og bliv opdateret på tid, sted og ikke mindst på det stærke tur-, seminar- og konferenceprogram.

Velkommen til VandTek

VandTek

20.-22. september 2016

Otto Busses Vej 5A
2450 København SV
MCH tlf. 9926 9926

Indhold

- 4 NYT FRA NETVÆRKET
- 5 LEDER: KAN DEN BYTTES?
- 6 NYT FRA NETVÆRKET (FORTSAT)
- 7 FRA FORSKNINGENS HØJBORG TIL PANTERENS BETONGULV
- 10 IKKE EN PARK MED EN RENSEDAM...
- 12 LIBERALISERING AF PLANLOVEN
- 14 BYREGIONALE ERFARINGER
- 15 PLANKALENDEREN
- 16 BYPLANLABORATORIETS FORÅRSPROGRAM

Foto: Kapper film productions

Redaktion
Ellen Højgaard Jensen (ansv.)
Ny W. Øhlenschläger

Redaktionsadresse
Dansk Byplanlaboratorium
Nørregade 36
1165 København K
Tlf.: 33 13 72 81
Mail: nwo@byplanlab.dk
www.byplanlab.dk

Annoncer
nwo@byplanlab.dk,
bestilles senest
1. februar 2016

Layout
Tor-Olof Johansson

Forsidefoto
Carsten Ingemann

Oplag
3595

Tryk
Handy-Print A/S

ISSN
1602-9038

Signede artikler står for
forfatterens regning, usignede
for den ansvarshavende
redaktørs regning.

Byplan Nyt 1-16 udkommer i
marts 2016.

NYT FRA NETVÆRKET

FREMSYNET JORDFORDELING

I et lille og tætbeholdt land som Danmark, skal det åbne land opfylde mange funktioner: Natur, landbrug, bosætning, rekreation, klimatilpasning, osv. Projektet Det åbne land som dobbelt ressource er et Collective Impact samarbejde, der undersøger, hvordan man gennem jordfordeling kan få en mere fremsynet og multifunktionel anvendelse af det åbne land.

[Læs mere på collective-impact.dk/det-aabne-land](http://collective-impact.dk/det-aabne-land)

Foto: collective-impact.dk/det-aabne-land

LANDSBYKLYNGER

En ny rapport fra Realdania viser, at samarbejde i klynge-strukturer giver gode muligheder for at arbejde strategisk med de lokale potentialer og udfordringer i et større fællesskab af landsbyer. Og at den form for samarbejde kan styrke grundlaget for positiv udvikling og øget livskvalitet i mindre lokalsamfund.

[Læs mere på realdania.dk](http://realdania.dk)

HVOR LØBER VANDET HEN?

Få svaret ved hjælp af Det dynamiske oversvømmelseskort, der med stor præcision kan simulere, hvordan regnvandet vil løbe gennem terrænet og byens gader og stræder. En viden der kan hjælpe planlæggere og beredskab i arbejdet med klimatilpasning, kloakreivering etc.

[Læs mere på klimaspring.dk](http://klimaspring.dk)

LANDSBYINDSATS HAR STOR EFFEKT

På Østmøn er affolkning og tomme bygninger en del af hverdagen. Men ikke i landsbyerne Elmelunde, Hjertebjerg, Ny Borre, Borre og Magleby. Her er 17 huse revet ned og sammen med Vordingborg Kommune er de i gang med at vende udviklingen gennem modige planer for skrump.

[Læs mere på kl.dk](http://kl.dk)

HVERDAGSAKTIVITETER OG SUNDHED

Et nyt projekt skal skabe forskningsbaseret viden om, hvordan vi ved at forandre eller forbedre det fysiske miljø kan fremme fysisk aktivitet og en sundere livsstil i udsatte boligområder. Kongens Enghave er den centrale studiecase, hvor der i dialog med borgerne skal skabes nye byrum, der inviterer til bevægelse. Bevillingen på 11 millioner kroner går til et vidensnetværk med forskere fra Københavns Universitet, Syddansk Universitet samt Kunstakademiet Skoler for Arkitektur, Design og konservering.

[Læs mere på apen.dk](http://apen.dk)

Foto: Kristian V. Jørgensen

BOLIGPLACERING AF FLYGTNINGE

Hele Europa taler om det! Og derfor har International Federation for Housing and Planning (IFHP) samlet et netværk af personer, som taler sammen om, hvordan vi skaffer boliger til de mange flygtninge og migranter. Det har ført to rapporter, en workshop og en blog med sig.

Følg med, deltag og bidrag på: housingrefugees.ifhp.org

FLYGTNINGEBOLIGER MED PERSPEKTIV

Kommunerne står over for en aktuel opgave om at finde boliger til et stigende antal flygtninge. En opgave, som kun delvist kan løses ved at anvise til de eksisterende almene boliger. KAB har henvendt sig til en række kommuner i hovedstadsområdet med et forslag om at bygge billige boliger til flygtninge - side om side med danskere. Foreningen Nydansker er en del af initiativet, som går ud på at integrere flygtningeboliger i Almenbolig+ områder. AlmenBolig+ afdelingerne, der har været en stor succes, består af ens familieboliger, hvor beboerne indgår i et forpligtende fællesskab omkring renhold og pasning af grønne arealer. Netop det forpligtende fællesskab og deraf tætte naboskab ser KAB og foreningen Nydansker som en mulighed for integration af flygtninge.

Læs mere på KAB-bolig.dk

Flygtningeboliger
med perspektiv

Attraktive boligafdelinger
Socialt bæredygtig integration

KAB

Leder

Kan den byttes?

Så kom regeringens udspil om planloven. Det indgår som en del af regeringens vækstpakke, der skal skabe gode vilkår for erhverv og bosætning i hele landet. Der forhandles på højtryk op til jul.

Det er et omfattende udspil med mange gode initiativer og intentioner. Efter min mening er det på tide, at der tages fat på planloven. Jeg så dog hellere en samlet revision, baseret på en saglig diskussion af, hvad vi vil med vores planlægning i Danmark, i stedet for at tilrette og bearbejde en kompliceret lov, som i forvejen er tung at administrere.

Ser man på indholdet af udspillet er jeg bange for, at det går for stærkt og at pendulet svinger for langt i markedets retning lige nu. Regeringen foreslår blandt andet mere byggeri i kyst-, og landområderne, større butikker og en ophævelse af muligheden for at planlægge for blandede boligområder. Alt sammen tiltag, der kan gavne den enkelte grundejer på kort sigt.

Men planlægning er en afvejning af interesser. Det, der er godt for den enkelte, er ikke altid godt for fællesskabet. Det kan godt være, at man lokalt kan blive enige om, at et badeland og et nyt bolighus er sagen. Men hvad hvis nabokommunen tænker det samme? Så udkonkurrerer de hinanden. Efter min mening bør både kyst- og detailhandelsplanlægning ses i et regionalt perspektiv.

Ingen af os kan gennemskue hvad der sker, hvis vi afskaffer kystnærhedszonen. Jeg hører ikke til dem der tror, at investorerne står i kø, og Danmark i løbet af få år kommer til at ligne den Spanske Sydkyst. Det er søde drømme - eller mareridt, alt efter på hvilken side af debatten man befinder sig. Og debatten er desværre stærkt polariseret. Der er behov for en reel diskussion om udfordringerne og der skal findes en balance mellem beskyttelse og benyttelse.

At afskaffe kystnærhedszonen helt er efter min mening et forhastet eksperiment i meget stor skala. Kan man bytte julegaven, når tømmermændene sætter ind? Så vil jeg gerne bytte den til en grundig analyse og en åben debat om potentialerne langs vores kyster.

Ellen Højgaard Jensen, Direktør
for Dansk Byplanlaboratorium

NYT FRA NETVÆRKET

BOG: KLIMATILPASNING MED BORGERNE

Der udvikles og anlægges klimatilpasningsprojekter i hele landet. Hvordan kan de professionelle samarbejde med borgerne og måske endda løfte innovationskraften i projekterne på den måde? Det er der inspiration til i denne nye bog.

[Læs mere på byplanlab.dk](http://byplanlab.dk)

Foto: Thomas Wilhelm

KULTURARVSKOMMUNER

Næstved, Aabenraa, Greve, Brønderslev og Vesthimmerlands Kommuner er udpeget som Kulturarvskommuner. Kommunerne får hjælp til at benytte kulturarv som springbræt for at tiltrække og fastholde borgere og turister samt skabe lokal stolthed.

[Se mere på kulturstyrelsen.dk](http://kulturstyrelsen.dk)

FREDERIKSHAVN STYRKER HOVEDBYERNE

Som en del af kampagnen Yderområder på forkant, har Frederikshavn Kommune sat gang i en proces, hvor byerne Skagen, Frederikshavn og Sæby skal være lokomotiver for en udvikling, der gør kommunen mere attraktiv for ny arbejdskraft.

[Læs mere på Frederikshavn.dk](http://Frederikshavn.dk)

GLADSAXE KÅRET SOM ÅRETS FRILUFTSKOMMUNE

Geysere, istidslandskaber og skøjtebaner er blot nogle af elementerne i Gladsaxe Kommunes innovative klimatilpasningsindsats, der skaber stor rekreativ værdi for borgerne. En af begrundelserne for, at kommunen er udnævnt som årets Friluftskommune.

[Læs mere på Gladsaxe.dk](http://Gladsaxe.dk)

NEW YORK OG KØBENHAVN VIL SAMARBEJDE OM KLIMATILPASNING

Københavns Kommune har som en af de første storbyer i verden lavet en samlet plan for håndteringen af fremtidens store mængder regnvand. Og konkretiseringen af planen begynder at skyde op som konkrete projekter. Også New York har med orkanen Sandy mærket konsekvenserne af klimaforandringerne. Derfor har de to byer netop underskrevet en samarbejdsaftale om klimatilpasning.

[Læs mere på tmf.kk.dk](http://tmf.kk.dk)

ERFARINGER MED BYER PÅ SKRUMP

Byplanlaboratoriet evaluerer to projekter i hhv Hjørring og Morsø Kommuner, der i 2014 fik penge fra Byfornyelsespuljen til forsøgsprojekter med at skrumpe landsbyer med faldende befolkningstal. I forbindelse med evalueringen er der oprettet et netværk af kommuner, som arbejder med de samme udfordringer, ligesom der vil blive afholdt åbne seminarer om emnet. Evalueringen bliver foretaget for Udlændinge, Integrations og Boligministeriet.

[Læs mere om projekt 'Mindre byer der skrumper' på byplanlab.dk](http://byplanlab.dk)

Illustration: Schønnher

Årets Byplanmøde blev afviklet i oktober i en tidligere industribygning i Vordingborg. Ud over inspirerende oplæg og busture i nærområdet gav Byplanmødet også mulighed for at møde en stribe forskere fra Center for Strategisk Byforskning, der havde taget turen

Fra forskningens højborg til Panterens betongulv

Af Ulf Joel Jensen

Det dybe drøn fra en færges afgangssignal lyder over højtalerne og forstærker indtrykket af, at vi befinder os i en mærkværdig ankomststerminal: Der et leben af mennesker, som bevæger sig målrettet, men samtidig kaotisk mellem hinanden over det rå betongulv med hver deres destination, hver deres agenda. Der hersker en munter forvirring parret med gensynsglæde og det, det kendetegner feriestemningens stressmodus. Det handler ikke om hverdagens ræs for at nå noget til et bestemt tidspunkt – det handler mere om at beslutte, hvilken oplevelse, man tager som den næste.

Vi er i Panteren, en omdannet industrihal i Vordingborg, til årets Byplanmøde. Nærmere bestemt på markedspladsen, hvor deltagerne tænder kaffe og te og lader sig friste af et mylder af stande, oplæg og foredrag. Hele det ene hjørne er optaget af Center for Strategisk Byforskning, som præsenterer seks af deres forskningsprojekter. De er med for at facilitere mødet mellem forskerne og de praktiskere, som forhåbentlig skal have gavn af forskningen.

Realitytjek

Christian Fertner er adjunkt ved Københavns Universitet og præsenterer sin forskning i, hvordan planlægning kan skabe mere energieffektive bysamfund. På hans lille stand kan man bl.a. få printet en oversigt, der pædagogisk præsenterer, hvordan hvilken som helst af landets kommuner klarer sig på 18 udvalgte nøgleområder for energi og klima. Og Christian Fertner ser frem til mødet med Byplanmødets forskellige deltagere:

”For mig er det her en form for reality-tjek. Er mit arbejde overhovedet relevant for praktikerne? Kan de bruge den viden, jeg kommer frem til i deres hverdag? På den måde er mødet med praktikerne uhyre vigtigt for forskningen. Samtidig giver det mig også en unik mulighed for at netværke. Byplanmødets målgruppe er meget præcis defineret i forhold til min forskning. Derfor er dette den absolut vigtigste konference for mig i Danmark”.

En af deltagerne på Byplanmødet er arkitekt Milena Mille Rudez fra Faxe Kommune. Hun arbejder med områdefornyelse i kommunen, men vil

også gerne arbejde med kommunal energioptimering. Efter en snak med Christian Fertner får hun derfor et print af Faxe Kommunes energiperformance – og er lige dele begejstret og bekymret:

”Det ser jo nærmest forfærdeligt ud. Vi klarer os dårligt på næsten alle parametre, så man kan sige, at der er plads til forbedringer. Men den her oversigt er et virkeligt godt værktøj, som jeg kan bruge. Jeg har fået en

Byplanmødet

Afholdes af Byplanlaboratoriet hvert år i begyndelsen af oktober. Mødet samler mellem 600 og 700 fagfolk og beslutningstagere med interesse for planlægning.

I 2015 var temaet ”Den regionale by” og Byplanmødet blev afholdt i samarbejde med Vordingborg-, Guldborgsund- og Lolland Kommuner.

I 2016 afholdes Byplanmødet i Malmø den 6. – 7. oktober.

” Forskningen og praksis skal stemme overens, så vi kan udvikle hinanden.

Lector Nicolai Steinø, Aalborg Universitet

rigtig god snak med Christian Fertner og nogle fine argumenter, som jeg kan tage med videre til mit arbejde hjemme. Jeg er blevet klædt langt bedre på til at forklare politikerne, hvorfor vi skal arbejde endnu mere med energioptimering”.

Nye praksispartnere

Lektor Nicolai Steinø fra Aalborg Universitet forsker i såkaldt 'parametriske bydesign', hvor man anvender avancerede computerprogrammer til at udvikle og visualisere design af byrum. For ham handler Byplanmødet også om at udbygge sit netværk. Konkret håber han på at finde nye praksispartnere til sin videre forskning.

”Men jeg har også et mere enkelt håb og ønske om, at praktikerne og politikerne opdager, at de parametriske designværktøjer findes og er anvendelige. Så kunne man jo håbe på, at de ville trække på dem i deres næste byudviklingsprojekter. Min forskning baserer sig på dialog, så jeg er i sagens natur meget interesseret i at komme i dialog med dem, der skal anvende resultaterne efterfølgende. Det handler om at lave så gode redskaber til dem som muligt. Forskningen og praksis skal stemme overens, så vi kan udvikle hinanden”, siger Nicolai Steinø – og vender sig derefter mod Per Dalgaard, medlem af byrådet i Syddjurs Kommune for DF, der får en introduktion til designsoftwaren. Efterfølgende er det overbevist byrådsmedlem, som

tager imod både pjecer og visitkort fra Steinø:

”Det virker umiddelbart som et konkret og meget anvendeligt redskab, som jeg sagtens kan se relevansen af. Jeg har taget et par brochurer med, som jeg vil give til embedsfolkene i vores kommune. Vi har en konkret udfordring i Rønde By med en lang, smal hovedgade, hvor nærmest hele den ene side af gaden skal rives ned og genopbygges. Og der vil det være helt oplagt med sådan et visualiseringsværktøj til at vise konsekvenserne af de forskellige beslutninger. På samme måde vil man også kunne bruge det til placering af vindmøller. Det kan give en fornemmelse af konsekvenserne af beslutningerne – og se, om det nu også er det værd”, siger Per Dalgaard.

Linket fra landskab til boligselskab

Pia Jeppesen, forvaltningskonsulent i Dansk Almennyttigt Boligselskab (DBA), taler længe med adjunkt Anne Tietjen fra Københavns Universitet. Anne Tietjen har to projekter om planlægningen af fremtidens landskab med på konferencen – fra hhv. Bornholm og Lolland. Umiddelbart virker landskabsplanlægning forholdsvis langt fra hverdagen i et alment boligselskab. Men samtalen mellem Pia og Anne er intens og fordybet, og Pia Jeppesen går fra mødet med både ny energi og konkret inspiration:

”Først og fremmest er det interessant at møde forskerne med deres studerende. At høre dem forklare

deres projekter og tanker bag. Det giver inspiration og et kick til ens egen hverdag. Og så synes jeg, at det var særligt interessant at høre, hvordan Anne Tietjen har arbejdet med at kortlægge de lokale ressourcer i projekterne. DAB har et overskud af boliger nogle steder i landet, som vi er tvunget til at tage stilling til. Derfor kan jeg bruge Annes erfaringer som en ny vinkel til at få et mere kvalificeret input fra de lokale beboere, så vores beslutninger bliver bedre”, forklarer Pia Jeppesen.

Inspirerende forskningsformidling

Også Lotte Højgaard, som er afdelingsleder i Holbæk Kommunes Planafdeling brugte en del af sin tid på Byplanmødets markedsplads på at tale med Anne Tietjen – og specifikt høre om hendes studerendes arbejde på Bornholm.

”Det er jo interessant at se forskning på det her plan. Det er et meget ambitiøst projekt, de har sat i gang på Bornholm, og det er inspirerende for mig at høre, hvordan de arbejder aktivt med landskabet i storskala. Det er interessant for mig at høre, hvordan man overhovedet starter et så omfattende projekt op. Og det skaber rum for eftertanke: Kan vi – i min kommune – lade os inspirere af det og gå i dybden med landskabsudviklingen og skabe et link til vores byudvikling”, spørger Lotte Højgaard og fortsætter:

” jeg ville egentlig gerne have forskerne med ud i min egen kommune. For at gentage den form for formidling, jeg har oplevet, overfor borgerne og politikerne.

Lotte Højgaard, Holbæk Kommunes

”Det kræver i hvert fald, at vi får motiveret vores politikere. Og at vi bliver i stand til at åbne borgernes øjne for landskabet og de muligheder, der ligger i det. Det har været meget interessant og tankevækkende, og jeg ville egentlig gerne have forskerne med ud i min egen kommune. For at gentage den form for formidling, jeg har oplevet, overfor borgerne og politikerne”.

Netværk, sammenhængskraft og nye relationer

Det udsagn rammer selve Center for Strategisk Byforsknings deltagelse på Byplanmødet fint ind. For Anne Tietjen er det netop selve formålet med at deltage i Byplanmødet: At udbygge sit netværk, skabe nye relationer. Nogle tilfældige – andre mere tilstræbte og strategisk udpegede. Håbet er at inspirere andre kommuner til at tage tråden op og åbne for lignende projekter.

”Det er med til at drive vores metode og min forskning videre. Og så synes jeg jo også, at det er meget fint, at vi på den her måde kan præsentere Center for Strategisk Byforskning som et hele. At vi kan vise, at vi faktisk er i stand til at arbejde sammen og supplere hinanden, trods det, at vi er et murstensløst center, som reelt består af tre forskellige forskningsinstitutioner”.

Center for Strategisk Byforskning

Blev etableret i 2004 som et murstensløst samarbejde mellem en række forskningsinstitutioner. I dag består det af Københavns Universitet, Aalborg Universitet og Arkitektskolen Aarhus.

Centerets forskere arbejder tværfagligt og på tværs af de medvirkende institutioner på at sætte fokus på byens muligheder og udfordringer – sociorumligt, planlægningsmæssigt og arkitektonisk.

Dette er den ellefte i rækken af artikler om centrets forskning.

Læs mere om centeret og forskningsprojekterne på byforskning.ku.dk

Foto: Dansk Byplanlaboratorium

Liberalisering af planloven

de store linjer

Regeringen ønsker at liberalisere planloven. Det er blevet meldt ud siden valget og i november blev udspillet "Vækst og udvikling i hele Danmark" lanceret. Der er over 100 initiativer om nye arbejdspladser, uddannelse, boliger, detailhandel og ikke mindst liberalisering af planloven. Se regeringens udspil på evm.dk

” Byplan Nyt har samlet de vigtigste pointer og kommentarer fra Byplanlaboratoriets replik. **Se Byplanlaboratoriets replik på byplanlab.dk**

Større butikker

Detailhandelsreglerne foreslås forenklet og den matematiske bymidteafgrænsning afskaffet. Regeringen foreslår at ophæve grænsen for størrelsen på udvalgsvarebutikker i bymidter, bydelscentre og uden for byerne. Den maximale størrelse på dagligvarebutikker foreslås hævet fra 3.500 m² til 5.000 m².

” Større butikker uden for byerne kan svække livskraften i provinsbyernes bymidter

Mere byggeri i det åbne land

” For at styre den spredte bebyggelse i det åbne land foreslår vi at gøre landzonen til en planlægningszone

Regeringen vil give virksomheder og boligejere i det åbne land ret til at udvide deres bygninger med op til 500 m², uden at det kræver landzonetilladelse. Det foreslås også at ophæve bestemmelsen om, at nye landbrugsbygninger skal opføres i umiddelbar nærhed af eksisterende bygninger.

Fjernelse af bestemmelse om blandede boligområder

Regeringen ønsker at fjerne muligheden for, at kommunerne kan kræve op til 25% almene boliger i nye lokalplanlagte områder. Reglen blev vedtaget for at sikre en blandet beboersammensætning i landets største byer.

” Det er et af de eneste instrumenter kommunerne har, hvis de vil sikre blandede ejerformer. Der bør findes andre løsninger, hvis man afskaffer den nuværende regel

Afskaffelse af kystnærhedszonen

” Kystturismen går på tværs af kommunegrænser og skal derfor ses i en regional sammenhæng

En af de mest markante udmeldinger i forslaget er en total afskaffelse af kystnærhedszonen – altså den zone, der går fra strandbeskyttelseslinjen (300 m fra kysten) og 3 km ind i landet. Denne zone er en planlægningszone, hvor der skal være en særlig planlægningsmæssig begrundelse for at opføre byggeri.

Indførelse af omdannelseslandsbyer

Det foreslås at kommunerne hvert 4. år får mulighed for at udpege 2 omdannelseslandsbyer, der er udfordret med tomme huse og fraflytning. Her skal man have frie rammer til bl.a. rive huse ned og opføre erstatningsbyggeri andre steder på grundene for at styrke attraktiviteten.

” Kommunerne vil få et godt instrument til tilpasning af landsbyer

Ikke en park med en rensedam...

I Viborg har kommunen og forsyningen skabt et helt nyt landskab mellem byen og Sønder sø. Det er et eksempel på, at 2+2=5...

Af Ny W. Øhlenschläger

"Der er altid fyldt af mennesker! Picnic tæpper, børnefødselsdage, løbere og hundeluffere - det er virkelig en folkepark". Sådan beskriver Lotte Kunstmann, der er projektleder i Viborg Kommune, Sønæs. Stilfærdigt, men også med stolthed i stemmen, forklarer hun, hvordan det nærmest er kommet bag på både Viborg Kommune og Energi Viborg, hvor populært området er blevet. "Da vi åbnede området, væltede folk bogstaveligt talt ind – allerede før indvielsen".

Det forstår man godt. Sønæs er et unikt landskab af søer, stier, bakker og vandløb. Et eldorado for legebørn i alle aldre med et landskab, som inspirerer til, at man bevæger sig og indtager det. Og så er det både en rensedam og et overløbsbassin. Altså et teknisk anlæg, der renser regnvandet fra Viborg midtby, inden det ledes ud i Sønder sø. Og når det regner rigtig meget, så kan dele af Sønæs blive oversvømmet, uden at der sker noget ved det.

Opgør med siloerne

I følge Lotte Kunstmann, er Sønæs dog hverken en park med en rensedam eller en rensedam med rekreative kvaliteter. Det er blevet til

” Vi har kastet os ud i det. Mange ting har været uafklarede og vi måtte tage ved lære hen ad vejen.

Lotte Kunstmann, Viborg Kommune

noget helt tredje. Det er det, der er så specielt. "Fra både Energi Viborg og Kommunens side gik vi ind i det her som et samarbejde. Vi har virkelig tænkt tingene sammen fra starten og villet samarbejdet", siger hun og understreger, at der hele vejen igennem har været to ligeværdige bygherrer. Det har været et opgør med silo-tænkningen, og selvfølgelig har det været en udfordring. "Vi skulle hele tiden overveje hvordan vi gør det her, så alle bliver tilfredse? Det er en ny måde at arbejde på, men det var aldrig til diskussion", siger Lotte Kunstmann.

At prøve sig frem

Hele vejen omkring projektet har der været en fælles forståelse af, at man måtte prøve sig frem. "Alle har haft ja-hatten på, og alle har

været indstillet på at tænke ud af boksen. Vores tilgang har været, at vi har kastet os ud i det. Mange ting har været uafklarede og vi måtte tage ved lære hen ad vejen. Og det gælder alle involverede, for vi har samarbejdet på kryds og tværs. Vi har lavet en masse ting om undervejs og det havde aldrig kunnet lade sig gøre, hvis ikke vi havde haft en entreprenør, som vi kunne snakke med!", siger Lotte Kunstmann.

Man får fornemmelsen af, at Sønæs er et projekt, som de involverede er stolte af. Det bekræfter projektlederen, som mener at engagementet og stoltheden smitter af både

Om VAND PLUS

VANDPLUS er et partnerskab mellem Lokale & Anlægsfonden og Realдания i samarbejde med Naturstyrelsen. Partnerskabet har uddelt i alt 12 millioner kroner til fire projekter i Gladsaxe, Frederiksberg, Solrød og Viborg kommune. Fokus har været på dobbeltfunktioner og klimatilpasning med merværdi. Læs mere på klimatilpasning.dk/vandplus

Foto: Carsten Ingemann

Kursus kickstartede samarbejdet

” Vi arbejdede sammen om et konkret projekt... Så da Sønæs projektet kom, var vi klar til at gribe det

Viborg Kommune og Energi Viborg deltog i DAVA og Byplanlaboratoriets kursus Byens vand i 2010. Ifølge projektleder Lotte Kunstmann var det på sin vis starten på Sønæs. ”På kurset var vi om samme bord igen, efter at Forsyningen var blevet en selvstændig virksomhed – det var en måde at finde sammen på. Vi arbejdede sammen om et konkret projekt, fik nogle fælles oplevelser fandt ud af, hvad vi ville i fællesskab. Så da Sønæs projektet dukkede op, var vi klar til at gribe det”, siger Lotte Kunstmann.

Vil I med?

Kursusforløbet Klimatilpasning og innovation af steder er en videreudvikling af Byens vand. På kurset deltager man samlet i et tværfagligt team fra Kommune og forsyning og man arbejder løbende med et konkret klimatilpasningsprojekt ’hjemme fra’. Forløbet indeholder fire kursusgange fordelt over et halvt år. Det indeholder både ekskursioner, oplæg, workshops, sparring og tid til at arbejde på eget projekt. Første kursusgang er i Viborg den 20. -21. januar 2016.

Se mere på byplanlab.dk

opad i organisationerne og helt ud til ham, der står og støber betonen. Og heldigvis også til borgerne.

Borgernes sted

”Vi har arbejdet meget med formidling af projektet. Det kom sig af, at vi var en del af Vand Plus. Men det var også et resultat af, at vi virkelig prøvede at forstå, hvad det var for et sted, vi havde med at gøre”, fortæller Lotte Kunstmann. Hun beskriver, hvordan borgerne blev inddraget i flere tempi. De nærmeste naboer blev inddraget først, efterfulgt af en bredere inddragelse af byens borgere. Blandt andet delte projektgruppen postkort ud en lørdag formiddag, hvor man kunne skrive sine forslag ned. Noget, som blev rigtig godt modtaget af borgerne, der syntes, at det var dejligt at møde ”kommunen” ude i byen og ikke inde i borgerservice.

Det var vigtigt for projektgruppen, at Sønæs blev et sted for alle byens borgere. Derfor brugte man personaer (fiktive personaer, red.), til at få bredde på diskussionerne. ”I en workshop med borgerne, inddelte vi deltagerne i grupper, som skulle sætte sig i forskellige brugeres sted. På den måde blev diskussionerne anderledes end de plejer, og folk fik en større

forståelse for de andre brugere. Løberen kom fx til at beskrive, hvad der var vigtigt for børnefamilien osv. ”

For godt til en rensedam

Tidligere lå det 10 ha store areal hen som sumpede fodboldbaner. ”Forsyningen manglede en rensedam og stedet var udpeget i spildevandsplanen. Men vi har hele tiden syntes, at det areal lå lidt for godt til at lave et traditionelt vandteknisk projekt”, forklarer Lotte Kunstmann. Så da Vand Plus blev lanceret blev alle sejl sat til. Ifølge Lotte Kunstmann er der blevet investeret ekstra ressourcer på projektet fra ansøgningsprocessen og hele vejen igennem – primært i form af arbejdstimer. ”Vi var fra starten indstillet på at slå stort brød op med det her projekt, for vi vidste, at det kunne give os en hel masse. Vi var nok ikke klar over hvor mange timer vi ville komme til at bruge på det, men nu synes vi ærligt talt, at det er givet godt ud”, slutter Lotte Kunstmann.*

Sønæs projektet har modtaget økonomisk støtte fra VAND PLUS, Friluftsrådet og Anders Brøndums velgørende fond.

Byregionale erfaringer

Byplanlaboratoriets årstema i 2015 om 'regionale byer', dannede rammen om Byplanmødet den 1. og 2. oktober 2015. Som opfølgning på diskussionerne her og som opvarmning til et fyraftensmøde i Kolding den 28. januar 2016 er her et par pointer og erfaringer fra Danmarks ældste fungerende byregion, Trekantområdet.

Af Morten Rettig
direktør i Trekantområdet Danmark

Som langt de fleste gode ægteskaber har samarbejdet i Trekantområdet haft både gode og dårlige perioder. Det formelle samarbejde mellem de (i dag) seks kommuner går faktisk mere end 20 år tilbage. Og er samtidig et af de mest ambitiøse og grundfæstede – hvilket bevidnes af det faktum, at de seks kommuner siden 2003, som de eneste kommuner i Danmark, har udarbejdet fælles kommuneplaner.

Siden 2012 har samarbejdet været inde i en rivende udvikling med en fokuseret fælles vækststrategi, en skarpere ekstern profil og langt stærkere forankring i de enkelte kommuner. Blandt andet i form af aktiv involvering af byrådene og et kommunal-direktørforum med ansvar for både fælles og lokal implementering. Men der er fortsat langt vej, hvis man skal realisere det fulde potentiale i byregionen. Tre pointer er her afgørende for, at byregionen bliver en succes:

#1

Husk, at det bedste er det godes værste fjende

Det er helt afgørende at have en realpolitisk tilgang. Byregioner er samarbejder mellem kommuner med egne interesser – og politikere med egne dagsordener. Det ændres ikke grundlæggende med en henvisning til 'det fælles bedste'. Det gælder ikke mindst i en polycentrisk byregion som Trekantområdet, hvor det ikke er en enkelt kommune, der er lokomotivet. Her handler det om at holde tungen lige i munden og udvise geopolitisk realisme. Man må vælge sine kampe med omhu og udvikle løsninger, der både understøtter lokale dagsordener og fælles interesser.

Et godt eksempel er Danmarks produktionscentrum, der er udviklet som en fælles fortælling med fælles initiativer, og samtidig giver de enkelte kommuner i Trekantområdet mulighed for at dyrke deres specialiserede satsninger på fx fødevarer, design og green tech.

#2

Betydningen af lederskab og god governance kan ikke overvurderes

Byregionale samarbejder rummer per definition en flerhed af interessenter. På den ene side flere kommunale politiske- og administrative systemer. Og på den anden side en lang række andre aktører, der undviger den kommunale logik, men spiller en helt afgørende rolle, hvis byregionen skal lykkes med at skabe vækst. Byregionen skal orkestreres rigtigt – og det kræver på én gang stærkt lederskab og god governance. Nøgleordene er fokuseret og forankret strategi, tæt kobling mellem politik og implementering og ikke mindst proaktiv stakeholder management. I Trekantområdet er den fælles vækststrategi godkendt af de seks byråd efter en omfattende dialog. Som led i udmøntningen af strategien er der etableret en effektiv struktur af mødefora, der både sikrer samspillet mellem politikere og forvaltninger, håndterer den kommunale implementering og samarbejdet mellem kommuner og andre centrale interessenter.

Plankalender

#3

Tænk samskabelse

Et fælles sekretariat er en vigtig driver og facilitator i byregionen – men sekretariatet må ikke reduceres til at være udførende. Det er totaliteten af kommunale og ikke-kommunale interesser, der udgør samarbejdet og det er herigennem, samarbejdet skal have liv. Det er derfor helt afgørende at tænke samskabelse – uanset om der er tale om et rent tværkommunalt eller et offentligt/privat samarbejde. Af gode eksempler kan nævnes det tætte samarbejde om produktionsfokuseret er-hvervsservice, hvor indsatsen forankres lokalt men koordineres, designes og udvikles i et byregionalt netværk. Eller det nye triple-helix samarbejde 'Danish International Manufacturing Academy', hvor ni uddannelsesinstitutioner, arbejdsmarkedets parter, produktionsvirksomheder, job- og erhvervsservicecentre sammen udvikler og til-trækker kompetencer og talenter.*

- 07
Jan

Byplan og bobler
www.byplanlab.dk
København
- 13-15
Jan

Byens vand og grøn vækst
www.ign.ku.dk
Nødebo
- 20-21
Jan

Klimatilpasning og innovation af steder
www.byplanlab.dk
Viborg
- 25
Jan

Jura & plan i praksis
www.byplanlab.dk
København
- 28
Jan

Den regionale by - Trekantområdet
www.byplanlab.dk
Kolding
- 03
Feb

Byens Gulv 2016
www.byplanlab.dk
Nyborg
- 04
Feb

Kondemneringssager
www.fvc-kursus.dk
Silkeborg
- 04
Feb

Sammen dyrker vi byen
www.ign.ku.dk
Frederiksberg
- 25
Feb

Store anlæg i det åbne land
www.landinspektøren.dk
Fredericia
- 29
Feb

Regnvandskonsulent
www.ign.ku.dk
Nøddebo
- 03
Mar

Byforskning uden grænser: Byers resiliens
www.byplanlab.dk
København
- 16
Mar

LAR for myndigheder
www.fvc-kursus.dk
Silkeborg
- 16
Mar

Bymidtens fremtid 2016
www.byplanlab.dk
Fredericia
- 16
Mar

Biogas
www.fvc-kursus.dk
Silkeborg
- 16
Mar

Jordfordeling
www.landinspektøren.dk
Silkeborg

Byplanlaboratoriets forårsprogram 2016

Hold øje med efterårsprogrammet. Vi forventer at udbyde arrangementer vedrørende blandt andet Bynatur, Arkitekturpolitik, Lokalplaner, Økonomi i byudvikling og Mobilitet. Kontakt os gerne, hvis du har andre idéer!

Da planloven er under forandring vil vi løbende udbyde nye kurser – bl.a. om kystplanlægning og detailhandel.

Husk at Byplanlaboratoriet også tilbyder skræddersyede lokale kurser inden for netop de emner, som I har behov for. Vi faciliterer gerne dit næste byrådsseminar, debatmøde eller udviklingsprojekt. Skriv og hør nærmere på db@byplanlab.dk eller ring til os.

BYPLAN OG BOBLER

Nytårskur

7. januar, København

KLIMATILPASNING OG INNOVATION

AF STEDER

Kursusstart

20. - 21. januar, Viborg

JURA & PLAN I PRAKSIS

Kursus

25. januar, København

DEN REGIONALE BY - TREKANTSAMARBEJDET

Fyraftensmøde

28. januar, Kolding

BYENS GULV,

Konference

3. februar, Nyborg

BYFORSKNING UDEN GRÆNSER: BYERS RESILIENS.

Konference

3. marts, København

BYMIDTENS FREMTID

Kursus

16. marts, Fredericia

OMDANNELSE AF ALMENE

BOLIGOMRÅDER

Kursus på Sjælland

Marts/april

NY PLANLOV - NY PRAKSIS

Kursus

April, Fyn

BYKVALITET OG MOBILITET

Seminar

April, Østdanmark

BYRUM

Kursus

juni

NATUR & MILJØKONFERENCE

8. - 9. juni, Nyborg

Byplanmødet
afholdes den
6. - 7. oktober
2016 i Malmø